

SCURT ISTORIC AL REVISTEI SOCIETĂȚII ISTORICO-ARHEOLOGICE BISERICEȘTI DIN BASARABIA (1909-1934)

Preot Vasile SECRIERU

Revista Societății Istorico-Arheologice Bisericești a fost o publicație culturală, care a apărut la Chișinău, inițial, numai numere răzlețe, 10 volume în limba rusă, cu peste 250 de pagini fiecare, iar din 1919, ediția română apare separat. În perioada 1919-1924 (vol XI-XV), apare câte un volum pe an, cu formatul 23x18, costul unui exemplar fiind de 15 lei. Echipa redacțională era constituită din arhimandritul Visarion Puiu (președinte), profesorul Iosif M. Parhomovici, protoiereul Mihail Ciakir, Iustin Ștefan Frățiman, Ioan N. Halippa (în 1919), căpitanul Ștefan Berechet, Constantin N. Tomescu (secretarul redacției). Revista era tipărită, la început, în tipografia „Luceafărul”, iar din 1921, la „Tipografia Eparhială”, un exemplar costînd 10 lei.

Volumul apărut în 1919 cuprindea monografia „Mănăstirile din Basarabia” (93/95 de pagini cu ilustrații), semnată de către arhimandritul Visarion Puiu. În volumul din 1920 a fost publicată o tablă de materii comună pentru partea în limba română și pentru cea în limba rusă și Cuprinsul celor zece volume apărute anterior și tipărite în limba rusă (1909-1918) și a volumului în limba română (1919); ambele părți apăreau sub o copertă comună. Acest volum mai conține și studiul lui Iosif Parhomovici: Архипастырское служение Архипископа Неофита, бывшего Кишиневского и Хотинского (165 + 3 pagini cu portrete).

Volumul editat în 1921 includea materiale în limbile rusă și română (paralele și succesive); de asemenea, o tablă de materii comună (1 foaie), iar în volumul din 1922, partea română și cea rusă a apărut sub o copertă comună, un număr costînd 10 lei. Studiul lui Iosif Parhomovici: „Архиепископъ Сергій и дѣятельность его въ Кишиневской Епархіи 1882 г. (II + 108 + III p. + 1 fotografie portret) (35 lei) a fost publicat în volumul din anul 1923, în versiunile română și rusă.

Volumul XV, din 1924 este format din două părți : în prima (100 de pagini), sînt reproduse primele 6 articole apărute în revista „Spicuitor în Ogor vecin” cu genericul: Știri istorico-literare despre noi și vecini, București-Chișinău, ianuarie/septembrie – octombrie/decembrie 1920 și 1924; cea de a doua (apărută în 1923), cuprinde Opisul obiectelor ce se păstrau în Muzeul Societății Istorico-Arheologice

bisericești basarabene din Chișinău-Casa Eparhială (45+II+IV p.). Pe lângă ediția în limba română, a apărut și ediția în limba rusă: Труды Бессарабского Церковного Историко-Археологического Общества.

În anii următori au apărut volumele: XVI (237 p. : il), 1925; XVII (316 p.), 1927; XVIII (333 p. : portr., des., tab.), 1928; XIX (540 p.: portr.), 1929.

În 1930 se publică volumul XXI, care avea 570 de pagini, un tiraj de 1400 de exemplare costînd 200 de lei. Volumul dat insera următoarele studii: *Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub Ruși*, de Nicolae Popovschi; *Folclor religios basarabean – Povestea lui Dumnezeu*, de Th. Inculeț ; *Catagrafia Basarabiei la 1820. 127 sate din ținutul Orheiului*, de Constantin N. Tomescu. Comitetul redacțional a avut grijă să trimită mai multe exemplare din colecția reviste unor biblioteci din țară, de exemplu, bibliotecii Fundației universitare „Regele Ferdinand I” din Iași, dar și de peste hotare, în Cehoslovacia și Iugoslavia.

Volumul XXIV, apărut în 1934, cuprinde lucrarea bibliografică a lui Alexandru David „Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918), studiile diaconului Paul Mihailovici „Cărți bisericești, manuscrise și icoane din Basarabia; „Însemnări vechi și inscripții”; „Registrele actelor moldovenești din arhiva de la Constantinopol, a Sf. Mormânt” ș.a.

Această publicație a găzduit în paginile sale lucrări cu tematică diversă: acte și hrisoave domnești, istoricul Muzeului Societății Istorico-Arheologice Bisericești din Chișinău, genealogii, studii despre organizarea ecleziastică și administrativ-teritorială a Moldovei feudale și a Basarabiei după anul 1812, despre istoria și cultura românilor.

Printre cei mai activi colaboratori ai revistei s-au numărat: Constantin N. Tomescu, Leon T. Boga, Ioan N. Halippa, Toma G. Bulat, Gh. Ghibănescu, Șt. Berechet, Iosif și Alexandru Parhomovici, Gurie Grosu, Visarion Puiu, Liviu Marian, Petre P. Panaitescu, Paul Mihail, V. Kurdinovski, Alexandru David, Mihail Ciakir, Iustin Frățiman, Alexe Mateevici ș.a.

Ar fi necesară, în opinia noastră, reeditarea acestei publicații, care ar constitui pentru cercetători o adevărată sursă de informații, o mică enciclopedie de istorie a Basarabiei. Fără a ne cunoaște istoria, obiceiurile, inclusiv și istoria Bisericii, nu putem să rîvnim la un prezent sau un viitor mai bun. În acest sens, Sfântul Ioan din Kronstadt afirma că istoria Bisericii nu trebuie să fie o simplă înșiruire de fapte, ci „o școală a dogmelor și tuturor virtuților creștine pentru tinerii învățăcei și pentru toate vîrstele, din care să învățăm : rugăciunea, credința, speranța, iubirea, răbdarea, curajul, smerenia, supunerea față de Providență, înfrînarea, curățenia, neprihănirea, ascultarea etc. Ea trebuie să demaște moravurile societății de astăzi, să ne apere de viciile ei. Tinerii, dar și vîrstnicii trebuie să vadă în ea ca într-o oglindă fie neajunsurile, fie desăvîrșirea la care au ajuns oamenii despre care se povestește în ea, pentru a nu se lua după exemplele proaste, ci a le imita pe cele bune”.

Bibliografia consultată:

1. **Anuarul Eparhiei Chișinăului și Hotinului (Basarabia).** Ch. : Tipografia Eparhială, 1922, p. XII.
2. **Calendarul bibliotecarului.** Ch., 1999, p. 287-288
3. **Chișinău. Enciclopedie.** Ch. : Ed. Museum, 1997, p. 399-400
4. **Luminătorul.** Ch., 1931, nr. 14-15 din 15 iulie, p. 751-753
5. **Popovschi, Nicolae.** Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub ruși. Ch., 1931, p. 427
6. **Publicațiile periodice românești (ziare, gazete, reviste).** București : Ed. Acad. Rep. Socialiste România, 1987, T.3 : Catalog alfabetic 1919-1924, p. 798.
7. **Răduică, Georgeta, Răduică, Nicolin.** Dicționarul presei românești (1731-1918). București : Ed. Științifică, 1995, p. 357.
8. **Sfântul Ioan din Kronstadt. Liturgia-cerul pe pământ.** Cugetări mistice despre Biserică și cultul divin ortodox. Ed. a 2-a. Sibiu, 2002, p. 59.

